

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته زبان شناسی

موضوع

بررسی سطح خواندن و درک مطلب دانش آموزان پایه
چهارم ابتدایی بر اساس برخی متغیرهای اجتماعی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر یحیی مدرسی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر ارسال گلنم

پژوهشگر:

مریم سلیمانی اصفهان

زمستان ۱۳۸۷

تقدیم به پدر و مادر مهربانم ،
که برکات زندگیم حاصل دعای خیر آنهاست

و به همسر عزیز و فرزندان دلبندم،
که صبورانه همراهیم کردند

و به یاوران همیشگیم ،
خواهران و برادر عزیزم

باسپاس فراوان از اساتید گرانقدری که در انجام این پژوهش با محبت

وشکیبایی یاریم کردند :

جناب آقای دکتریحیی مدرسی
و
جناب آقای دکتر ارسلان گلفام

وظیفه خود می دانم از تمام کسانی که در مراحل مختلف انجام این پژوهش یاریم

کردند سپاسگزاری نمایم :

- استاد گرامی جناب آقای دکتر مصطفی عاصی
- استاد گرامی سرکار خانم دکتر شهین نعمت زاده
- و از مسئولین محترم دفتر کارشناسی تحقیقات آموزش و پرورش تهران
- مدیران ارجمند و آموزگاران پر تلاش پایه چهارم دبستان های منطقه ۱
- آموزش و پرورش تهران که انجام این پژوهش بدون مساعدت ایشان
- ممکن نبود .

چکیده

پس از گفتار، خواندن از اساسی ترین وسایل انتقال اطلاعات و نیز پایه یادگیری سایر علوم است. مشکلات خواندن، مهمترین عامل عدم موفقیت در مدرسه دانسته شده و در واقع ساده ترین نشانه ای است که با کمک آن می توان شکست کودک را در بسیاری از زمینه های تحصیلی پیش بینی کرد. عملکرد خواندن مستلزم در هم آمیختن دو فرآیند پایه و اساسی است که عبارتند از: رمزگردانی شکل نوشتاری گفتار و درک پیامی که از طریق شکل نوشتاری ارائه می شود.

در پژوهش حاضر تلاش شده است تا توانایی دانش آموزان پایه چهارم دبستان در زمینه های درستی، سرعت و درک خواندن با توجه به متغیرهای اجتماعی جنسیت، تحصیلات والدین، تک زبانگی و دوزبانگی توصیف و تحلیل شود.

روش مورد استفاده در این پژوهش میدانی است. جامعه مورد بررسی، دانش آموزان عادی پایه چهارم دبستان های منطقه ۱ آموزش و پرورش تهران هستند. از میان آنها، ۹۹ دانش آموز عادی پایه چهارم بصورت تصادفی به عنوان جامعه نمونه انتخاب شدند که شامل چهار گروه هستند، دو گروه ۳۰ نفره از دختران و پسران تک زبانه و دو گروه که یکی شامل ۱۷ نفر دختر دو زبانه و دیگری شامل ۲۲ نفر پسر دو زبانه است. این دانش آموزان همگی برای اولین بار در پایه چهارم ابتدایی تحصیل می کردند و در کلاس حضور مرتب داشتند و از سلامت شنیداری برخوردار بودند و مبتلا به اختلالات تولیدی نبودند.

با بررسی نتایج حاصل از این پژوهش مشخص می شود که: ۱. دوزبانگی و تک زبانگی در این پایه تحصیلی تاثیری در سرعت خواندن فهرست کلمات و جملات ندارد اما در سرعت خواندن متن به طور معنی داری موثر است. به این صورت که میانگین سرعت دوزبانه هادر خواندن متن بیشتر از میانگین سرعت خواندن تک زبانه ها است. همچنین بین این دو گروه در میزان درک خواندن و میزان خطاهای خواندن فهرست کلمات، جملات و متن تفاوت معناداری وجود ندارد. ۲. از نظر میانگین سرعت خواندن فهرست کلمات، میزان خطاهای خواندن جملات و درک خواندن، دختران و پسران یکسان هستند. در حالیکه در سرعت خواندن متن و جملات و میزان خطاهای خواندن فهرست کلمات و متن این دو گروه متفاوت هستند، به این صورت که سرعت خواندن متن و جملات در دختران بیشتر از پسران و میزان خطاهای خواندن فهرست کلمات و متن در پسران بیشتر از دختران بوده است. ۳. تحصیلات والدین در سرعت، درستی و درک خواندن دانش آموزان پایه چهارم موثر است. به این ترتیب که دانش آموزانی که سطح تحصیلات والدین آنها بالاتر است در خواندن فهرست کلمات، جملات و متن سرعت کمتری دارند و خطاهای خواندن فهرست کلمات، جملات و متن از سوی آنها نیز کمتر است، یعنی درستی خواندن آنها

بیشتر است . در حالی که گروه دیگر یعنی دانش آموزانی که والدین آنها نسبت به والدین گروه قبلی تحصیلات کمتری دارند، فهرست کلمات ،جملات و متن را با سرعت بیشتری می خوانند اما خطاهای خواندن آنها در هر سه سطح بیشتر ، یعنی درستی خواندنشان کمتر است .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول - کلیات
۱	۱-۱. بیان موضوع و اهمیت آن
۲	۲-۱. هدفهای بررسی
۷	۳-۱. سوالات پژوهش
۸	۴-۱. فرضیه های پژوهش
۸	۵-۱. روش پژوهش
۹	۱-۵-۱. جمعیت مورد بررسی
۱۰	۲-۵-۱. روش های آماری مورد استفاده
۱۰	۳-۵-۱. روش گرد آوری اطلاعات
۱۱	۴-۵-۱. ابزار مورد نیاز
۱۲	۶-۱. متغیرهای پژوهش
۱۲	۷-۱. محدودیت های تحقیق
۱۳	۸-۱. تعریف مفاهیم بنیادی
۱۳	۱-۸-۱. خواندن
۱۳	۲-۸-۱. درستی خواندن
۱۳	۳-۸-۱. سرعت خواندن
۱۳	۴-۸-۱. درک خواندن
۱۴	۵-۸-۱. خطاهای خواندن
۱۵	۶-۸-۱. دوزبانگی
۱۶	۷-۸-۱. دانش آموزان عادی پایه چهارم
	فصل دوم- مباحث نظری
۱۸	۱-۲. مقدمه
۱۹	۲-۲. تعاریف خواندن
۲۰	۳-۲. فرآیند خواندن
۲۲	۴-۲. نظریه های خواندن
۲۳	۵-۲. روش های خواندن
۲۳	۱-۵-۲. خواندن اجمالی
۲۳	۲-۵-۲. سریع خوانی
۲۳	۳-۵-۲. عبارت خوانی
۲۳	۴-۵-۲. دقیق خوانی
۲۴	۵-۵-۲. خواندن تجسسی
۲۴	۶-۵-۲. خواندن انتقادی
۲۴	۷-۵-۲. خواندن برای درک زیبایی
۲۴	۶-۲. رویکرد های آموزش خواندن

۲۴	۱-۶-۲. رویکرد مبتنی بر رمز گشایی
۲۵	۲-۶-۲. رویکرد مبتنی بر درک مطلب
۲۵	۷-۲. مهارت در خواندن
۲۷	۸-۲. عوامل موثر در خواندن
۲۷	۱-۸-۲. شرایط جسمانی
۲۷	۲-۸-۲. آمادگی ذهنی
۲۷	۳-۸-۲. موفقیت در گوش دادن و سخن گفتن
۲۷	۴-۸-۲. رشد عاطفی و اجتماعی
۲۷	۵-۸-۲. همکاری و هماهنگی والدین و مربیان
۲۸	۶-۸-۲. تحرک بدنی
۲۸	۹-۲. روان خواندن
۲۹	۱۰-۲. سرعت خواندن
۳۰	۱۱-۲. عوامل موثر در سرعت خواندن
۳۰	۱-۱۱-۲. میزان آشنایی
۳۱	۲-۱۱-۲. بسامد وقوع کلمه
۳۱	۳-۱۱-۲. سن یادگیری
۳۱	۴-۱۱-۲. معنی و زمینه متن
۳۲	۵-۱۱-۲. قاعده مندی صدا – نویسه
۳۲	۱۲-۲. حرکات چشم به هنگام خواندن
۳۳	۱۳-۲. مراحل یادگیری خواندن
۳۳	۱-۱۳-۲. کاریلو
۳۶	۲-۱۳-۲. مارش و فریث
۳۷	۱۴-۲. مولفه های خواندن
۳۸	۱-۱۴-۲. تشخیص کلمه
۴۰	۲-۱۴-۲. درک مطلب
۴۱	۱۵-۲. چگونگی درک خواندن
۴۵	۱۶-۲. متن
۴۶	۱-۱۶-۲. انواع متن و درک آن
۴۶	۱۷-۲. شیوه های پردازش درک متن
۴۶	۱-۱۷-۲. شیوه پردازش نحوی الگوی وابسته به متن
۴۷	۲-۱۷-۲. شیوه پردازش معنایی/الگوی استنباطی
۴۷	۳-۱۷-۲. شیوه پردازش موازی
۴۷	۱۸-۲. دوزبانگی
۵۱	۱۹-۲. مروری بر پژوهش های پیشین
۵۱	- تحقیقات در داخل کشور
۵۲	- تحقیقات در خارج از کشور

فصل سوم – توصیف و تحلیل داده ها

۵۵	۱-۳. مقدمه
۵۶	۲-۳. توصیف داده ها

۵۶	۱-۲-۳. جنسیت آزمودنی ها
۵۸	۲-۲-۳. سطح تحصیلات والدین
۵۹	۳-۲-۳. توزیع سرعت خواندن دانش آموزان
۶۲	۴-۲-۳. توزیع درک خواندن دانش آموزان
۶۳	۵-۲-۳. درستی خواندن (توزیع نوع خطاهای خواندن دانش آموزان)
۶۷	۳-۳. تحلیل داده ها
۸۵	۴-۳. نتایج جانبی پژوهش

فصل چهارم – نتیجه گیری

۸۸	۱-۴. مقدمه
۸۸	۲-۴. بحث و بررسی فرضیه ها
۹۱	۳-۴. نتیجه گیری
۹۲	۴-۴. پیشنهادات

فهرست منابع

۹۳	الف) منابع فاسی
۹۶	ب) منابع انگلیسی
۹۷	پیوست ها
۱۰۶	واژه نامه

فهرست جدول ها

صفحه

- ۱-۳. توزیع فراوانی و درصدجنسیت دانش آموزان نمونه آماری به تفکیک تعداد و
- ۵۸ ۲-۳. توزیع فراوانی سطح تحصیلات والدین به تفکیک پدر و مادر
- ۵۹ ۳-۳. توزیع فراوانی و درصدسرع ت خواندن فهرست کلمات از سوی دانش آموزان
- ۶۰ ۴-۳. توزیع فراوانی و درصدسرع ت خواندن جملات از سوی دانش آموزان
- ۶۱ ۵-۳. توزیع فراوانی و درصدسرع ت خواندن متن از سوی دانش آموزان
- ۶۳ ۶-۳. توزیع فراوانی و درصدنمره درک خواندن دانش آموزان
- ۶۴ ۷-۳. توزیع فراوانی و درصدنوع خطاهای خواندن فهرست کلمات از سوی دانش آموزان
- ۶۵ ۸-۳. توزیع فراوانی و درصدنوع خطاهای خواندن جملات از سوی دانش آموزان
- ۶۶ ۹-۳. توزیع فراوانی و درصدنوع خطاهای خواندن متن از سوی دانش آموزان
- ۶۸ ۱۰-۳. آمار توصیفی نمرات میزان سرعت خواندن کلمه ، جمله و متن به تفکیک دو گروه
- ۶۸ ۱۱-۳. نتایج آزمون آماری T برای سرعت خواندن
- ۶۹ ۱۲-۳. آمار توصیفی نمرات درک خواندن به تفکیک دو گروه
- ۷۰ ۱۳-۳. نتایج آزمون آماری T برای درک خواندن
- ۷۱ ۱۴-۳. آمار توصیفی نمرات میزان درستی خواندن فهرست کلمات،جملات و متن به تفکیک دو گروه
- ۷۱ ۱۵-۳. نتایج آزمون آماری T برای درستی خواندن فهرست کلمات ، جملات و متن
- ۷۲ ۱۶-۳. آمار توصیفی نمرات میزان سرعت خواندن فهرست کلمات،جملات و متن به تفکیک دو گروه
- ۷۳ ۱۷-۳. نتایج آزمون آماری T برای میزان سرعت خواندن
- ۷۳ ۱۸-۳. آمار توصیفی نمرات میزان درک خواندن به تفکیک جنسیت
- ۷۴ ۱۹-۳. نتایج آزمون آماری T برای درک مطلب
- ۷۵ ۲۰-۳. آمار توصیفی نمرات میزان خطاهای خواندن فهرست کلمات،جملات و متن به تفکیک جنسیت
- ۷۵ ۲۱-۳. نتایج آزمون آماری T برای خطاهای خواندن
- ۷۷ ۲۲-۳. آمار توصیفی نمرات سرعت خواندن فهرست کلمات،جملات و متن بر اساس سطح تحصیلات والدین
- ۷۸ ۲۳-۳. نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس دانش آموزان
- ۷۹ ۲۴-۳. آمار توصیفی نمرات درک خواندن دانش آموزان و تحصیلات والدین
- ۷۹ ۲۵-۳. نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس دانش آموزان

- ۸۰ . ۲۶-۳ توصیف میزان خطاها در خواندن کلمات، جملات و متن از سوی دانش آموزان و میزان تحصیلات والدین
- ۸۱ . ۲۷-۳ نتایج آزمون آماری تحلیل واریانس دانش آموزان
- ۸۲ . ۲۸-۳ توزیع فراوانی خطاهای فهرست کلمات
- ۸۲ . ۲۹-۳ نتایج آزمون کای دو
- ۸۳ . ۳۰-۳ توزیع فراوانی خطاهای جمله
- ۸۳ . ۳۱-۳ نتایج آزمون کای دو
- ۸۴ . ۳۲-۳ توزیع فراوانی خطاهای متن
- ۸۵ . ۳۳-۳ نتایج آزمون کای دو
- ۸۵ . ۳۴-۳ نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون
- ۸۶ . ۳۵-۳ نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون
- ۸۶ . ۳۶-۳ نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون

فهرست نمودارها

صفحه

- ۵۷ ۱-۳. توزیع درصد جنسیت دانش آموزان به تفکیک گروه های تک زبانه و دو زبانه
- ۵۸ ۲-۳. توزیع فراوانی سطح تحصیلات والدین دانش آموزان به تفکیک پدر و مادر
- ۶۰ ۳-۳. توزیع درصد سرعت خواندن کلمات از سوی دانش آموزان بر اساس فهرست کلمات
- ۶۱ ۴-۳. توزیع درصد سرعت خواندن جملات از سوی دانش آموزان
- ۶۲ ۵-۳. توزیع درصد سرعت خواندن متن از سوی دانش آموزان
- ۶۳ ۶-۳. توزیع درصد درک خواندن دانش آموزان
- ۶۵ ۷-۳. توزیع درصد نوع خطاهای خواندن فهرست کلمات از سوی دانش آموزان
- ۶۶ ۸-۳. توزیع درصد نوع خطاهای خواندن جملات از سوی دانش آموزان
- ۶۷ ۹-۳. توزیع درصد نوع خطاهای خواندن متن از سوی دانش آموزان

فصل اول

کلیات

۱-۱- بیان موضوع و اهمیت آن

زبان پدیده‌ی شگفت‌انگیزی است که می‌توان آن را یکی از بزرگترین دستاوردهای بشری دانست و شاید اهمیت آن بیش از تمام اختراعاتی باشد که بشر طی هزاران سال گذشته در محیط ابزار مادی خویش به عمل آورده است. زبان نقش‌های متعددی برای بشر ایفا می‌کند، بشر را به توانایی تفاهم و ارتباط اجتماعی با هم‌نوع خود تجهیز می‌کند، او را قادر می‌سازد که فرهنگ خود را از نسلی به نسلی منتقل سازد و گردونه مناسبی برای اندیشه‌های خود در اختیار داشته باشد (فریاری و رخشان ۱۳۷۹: ۲۰۱).

به عقیده دانش‌مندان از جمله فلاس^۱ و سیلوس^۲ (۱۹۸۳) مهارت‌های زبانی چهار حوزه اصلی را در بر می‌گیرد که عبارتند از درک کردن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن. از میان این چهار مهارت، درک کردن و صحبت کردن در مرحله نخست جریان رشد فرد و خواندن و نوشتن در مرحله بعدی قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر توانایی‌های زبانی و گفتاری در دوره ابتدایی مهارت‌های زبانی شکل می‌گیرد و یادگیری مهارت خواندن و نوشتن هم‌زمان با ورود کودک به مدرسه آغاز می‌گردد (فلاس و سیلوس ۱۳۶۹: ۳).

خواندن از اساسی‌ترین وسایل انتقال اطلاعات و پایه یادگیری سایر علوم است. مشکلات خواندن، مهمترین عامل عدم موفقیت در مدرسه دانسته شده و در واقع ساده‌ترین نشانه‌ای است که با کمک آن می‌توان شکست کودک را در بسیاری از زمینه‌های تحصیلی پیش‌بینی کرد (والاس^۳ و مک‌لافلین^۴ ۱۳۷۶: ۱۸۹).

خواندن مهمترین مهارت لازم برای فراگیری درس‌های مدرسه است. تبحر در خواندن و درک مطلب زمینه‌ساز موفقیت فرد در کارهای مدرسه و مهارت‌های فردی و اجتماعی دیگر است (بهارلو ۱۳۸۷: ۴۳). علمای تعلیم و تربیت، مشکلات خواندن را عامل کم‌توانی یادگیری و افت تحصیلی دانش‌آموزان می‌دانند و از آن به عنوان «زنگ خطری

1.Flood
2.Salus
3.Wallas
4.Mc lauphlin

برای مدارس « یاد می کنند (لطف آبادی ۱۳۸۲: ۶۵) . اما خواندن به چه معناست ؟ خواندن فرآیند رمز گردانی^۵ نمادهای کلامی نوشته شده برای فهم اندیشه پنهان در آن است . (هریس و سایپی^۶ به نقل از گلاور و برنینگ^۷ ، ۱۳۸۱: ۱۷۱). این تعریف نشان می دهد که خواندن تقریباً همیشه فعالیت با معناست . خواندن چیزی بیش از تطبیق صداها با نمادهای مکتوب است و اگر چه امری عادی به نظر می آید ، در واقع فرآیندی پیچیده است که اجزای متفاوتی را در بر می گیرد (لطف آبادی ۱۳۸۲: ۱۰۴).

جولیا فالک^۸ (۱۹۷۸) و فلاو سیلوس (۱۹۸۴) معتقدند که خواندن عبارت است از دریافت اطلاعات از مطالب چاپی ، بدین معنی که اگر در فرآیند خواندن اطلاعاتی کسب شود و درک مطلب صورت نگیرد، در حقیقت خواندن صورت نگرفته است . در واقع در دیدگاه آنها، خواندن همان درک مطلب است . به عبارت بهتر، خواندن مهارت پیچیده ای است و مانند تمام مهارتها ، درستی و سرعت آن در نتیجه تمرین پیشرفت می کند . مهارت خواندن در واقع ادامه تحصیل و توسعه فرآیند زبانی است ، از این رو آغاز فعالیت خواندن را باید زمانی دانست که کودک مهارتهای ادراک و بیانی زبان را به دست آورده است، یعنی دوره زبان آموزی او کامل شده است (فریور و رخشان ۱۳۷۹: ۲۰۳).

عملکرد خواندن مستلزم در هم آمیختن دو فرآیند پایه و اساسی است که عبارتند از: رمز گردانی شکل نوشتاری گفتار و درک پیامی که از طریق شکل نوشتاری ارائه شده است. به این ترتیب مهارت خواندن جریانی پیوسته در نظر گرفته می شود که با رمز گردانی کلمه آغاز می شود و به درک زبانی^۹ می انجامد . با وجود این به نظر می رسد که در این دیدگاه انبوه زیر فرآیند^{۱۰} هایی که برای درک و رمز گردانی لازم هستند نادیده گرفته شده اند. زیر فرآیندهایی که شامل رمز گردانی صحیح شکل نوشتاری کلمه ها هستند. برای مثال، تجزیه و تحلیل شکل نوشتاری کلمه، نیازمند سیستم بینایی مناسب برای فرآیند درکی جامع ، شناسایی حروف و یا ترکیب حروف متعدد و سبکهای نوشتاری متفاوت

⁵ Encoding

⁶ Harris and Sipey

⁷ Glover & Bruning

⁸ Faulk

⁹ Language comprehension

است . به این ترتیب فرآیند بینایی جزء ضروری خواندن به حساب می آید و مهارتهای حرکتی و اطلاعات زبان شناختی نیز برای درک و رمز گردانی ضرورت می یابند (اورات^{۱۱}:۱۹۹۹:۰)

درک پیام ارائه شده در شکل نوشتاری زبان فرآیند پایه دیگری است که در بازشناسی کلمه نقش اساسی ایفا می کند . با وجود این، مهارتهای ادراکی نیز بطور تنگاتنگی با مهارتهای رمز گردانی پیوسته و در آمیخته است . دانش آموزانی که دارای مهارتهای خواندن طبیعی هستند از درک و مهارتهای رمز گردانی مناسبی برخوردارند، در حالی که خواننده های ضعیف در هر دو

فرآیند درک و رمز گردانی، دارای مشکلاتی هستند . با وجود همبستگی زیاد بین مهارتهای رمز گردانی و درک زبانی در فراگیری خواندن، در برخی دانش آموزان اختلافی بین این دو مهارت نشان داده شده است . برای مثال، دانش آموزان مبتلا به نارسا خوانی^{۱۲} به نوعی با وجود برخورداری از مهارتهای درک زبانی مناسب ، در رمزگردانی کلمه های نوشتاری مشکل دارند . در مقابل شمار قابل توجهی از دانش آموزان، مشکلات خاصی با درک خواندن دارند ، این در حالی است که هیچ نقصی در بازشناسی کلمه ندارند(ویلیامز^{۱۳}:۱۹۹۴:۱۱۲).

نکته مهم و قابل توجه این است که یادگیری مهارت خواندن دارای نقش اساسی و بنیادی در کسب موفقیت برای تمام زمینه های تحصیلی است بطوریکه اختلال در یادگیری مهارت خواندن خود به تنهایی می تواند موجبات شکست تحصیلی را فراهم آورد . پژوهشهای انجام شده توسط استرانگ (۱۹۶۹) نشان می دهد که مهمترین عامل عدم موفقیت در مدرسه مربوط به مشکلات خواندن است (والاس و مک لافلین^{۱۴}:۱۳۷۶:۱۸۹).

متخصصین زبان جمله معروفی دارند که می گویند : کودکان باید یاد بگیرند که بخوانند برای اینکه بعدها بتوانند بخوانند که یاد بگیرند (فریارورخشان^{۱۵}:۱۳۷۹: ۲۳۳) . اگر تا چند سال پیش مردم بی آنکه مهارتی در خواندن داشته باشند زندگی عادی خود را به خوبی پیش

¹⁰ Subprocess

¹¹ Everath

¹² Dyslexia

می بردند اما امروز امتیاز زندگی برای فردی که از سواد محروم است، محدود شده است و این محدودیت او را در بسیاری از موقعیتها با در بسته مواجه می سازد. در واقع خواندن ابزاری اساسی و پایه ای برای سواد درسی است و شکست در برنامه تحصیلی تا حد زیادی به سبب بی کفایتی مهارتهای خواندن رخ می دهد. خواندن وسیله ای کلیدی در جهت تحصیل و مهارتهای شغلی به شمار می رود و ریشه انحراف و شکست اجتماعی جمعیت قابل توجهی از بی سوادان و بزهکاران، در بسیاری از موارد، می بایست در ضعف خواندن و ترک تحصیل جستجو شود (آرانی کاشانی ۱۳۷۶: ۱۲).

در ارزیابی مسائل موجود مدارس ما، از لحاظ اختلالات یادگیری ثابت شده است که ضعف و نارسایی در خواندن یکی از عوامل مهم این گرفتاریها بوده است و حتی اگر بگوییم در صد بالایی از فقر برنامه های آموزش و پرورش و کندي جریان بارآوری و مهارت بخشی فراگیران نیز مربوط به خواندن است، سختی به گزاف نگفته ایم. بنابراین خواندن مهارتی است که در دنیای امروز هم ضروری است و هم اساسی (فریار و رخشان ۱۳۷۹: ۲۳۳-۲۳۲).

در پژوهش حاضر سرعت^{۱۴} و درستی خواندن^{۱۵} دانش آموزان پایه چهارم ابتدایی در سه سطح کلمه، جمله و متن مورد بررسی قرار می گیرد و با استفاده از متن پیوسته ی با معنی توانایی درک مطلب^{۱۶} (درک خواندن) آزمودنیها ارزیابی خواهد شد. علت انتخاب پایه چهارم این است که این دوره گذار مهمی از نظر رشد کودکان در مهارت خواندن تلقی میشود و انتظار می رود که دانش آموزان تالیان سال چهارم دبستان چگونه خواندن را یادگرفته باشند. همچنین به دلیل اینکه شناخت عوامل گوناگون بازدارنده و تقویت کننده موثر در این مهارت، در بالا بردن مهارت خواندن بسیار مهم است، در این پژوهش به برخی از عوامل اجتماعی نیز توجه شده است.

¹³ Williams

¹⁴ Speed

¹⁵ Accuracy

¹⁶ Comprehension

۱-۲- هدفهاي بررسي

هدف کلي اين پژوهش، بررسي ميزان سرعت، درستي و درک خواندن در دانش آموزان عادي پايه چهارم ابتدائي منطقه ۱ آموزش و پرورش تهران بر اساس متغيرهاي اجتماعي جنسيت، تحصيلات والدين و دوزبانه^{۱۷} يا تک زبانه^{۱۸} بودن است. هدف هاي اختصاصي تر عبارتند از:

الف) بررسي مهارت سرعت خواندن در نمونه هاي مورد مطالعه

ب) بررسي مهارت درک خواندن در نمونه هاي مورد مطالعه

ج) بررسي ميزان درستي خواندن در نمونه هاي مورد مطالعه

د) بررسي تأثير ميزان تحصيلات والدين بر چگونگي سرعت خواندن در نمونه هاي

مورد مطالعه

ه) بررسي تأثير ميزان تحصيلات والدين بر چگونگي درک خواندن در نمونه هاي

مورد مطالعه

و) بررسي تأثير ميزان تحصيلات والدين بر چگونگي درستي خواندن در نمونه هاي

مورد مطالعه

ز) مشخص نمودن تأثير تک زبانه يا دوزبانه بودن بر سرعت خواندن در نمونه هاي

مورد مطالعه

ح) مشخص نمودن تأثير تک زبانه يا دوزبانه بودن بر درک خواندن در نمونه هاي

مورد مطالعه

ط) مشخص نمودن تأثير تک زبانه يا دوزبانه بودن بر درستي خواندن در نمونه هاي

مورد مطالعه

د) مقايسه دو عامل سرعت و درستي خواندن در نمونه هاي مورد مطالعه

¹⁷ • Bilingual

¹⁸ • Monolingual

۱-۳- سوالات پژوهش

۱. تک زبانه یا دو زبانه بودن چه تاثیری در سرعت خواندن دانش آموزان پایه چهارم دارد؟
۲. تک زبانه یا دو زبانه بودن چه تاثیری در درک خواندن دانش آموزان پایه چهارم دارد؟
۳. تک زبانه یا دو زبانه بودن چه تاثیری در میزان درستی خواندن دانش آموزان پایه چهارم دارد؟
۴. سرعت خواندن باجنسیت چه رابطه ای دارد؟
۵. میزان درک خواندن باجنسیت چه رابطه ای دارد؟
۶. درستی خواندن باجنسیت چه رابطه ای دارد؟
۷. میزان تحصیلات والدین تا چه اندازه بر سرعت خواندن دانش آموزان موثر است؟
۸. میزان تحصیلات والدین تا چه اندازه بر درک خواندن دانش آموزان موثر است؟
۹. میزان تحصیلات والدین تا چه اندازه بر درستی خواندن دانش آموزان موثر است؟
۱۰. خطاهای خواندن نمونه های مورد مطالعه در سطح تک کلمه ، جمله و متن چگونه است؟

۱-۴- فرضیه های پژوهش

این پژوهش بر اساس فرضیه های زیر انجام شده است:

۱. تک زبانه یا دو زبانه بودن در این پایه تحصیلی، تاثیری در سرعت خواندن دانش آموزان ندارد.
۲. تک زبانه یا دو زبانه بودن در این پایه تحصیلی، تاثیری در درک خواندن دانش آموزان ندارد.
۳. تک زبانه یا دو زبانه بودن در این پایه تحصیلی، تاثیری در درستی خواندن دانش آموزان ندارد.
۴. سرعت خواندن با جنسیت رابطه ای ندارد.

۵. درک خواندن با جنسیت رابطه ای ندارد.
۶. درستی خواندن با جنسیت رابطه ای ندارد.
۷. تحصیلات والدین عامل موثری در سرعت خواندن در دانش آموزان نمی باشد.
۸. تحصیلات والدین عامل موثری در درک خواندن در دانش آموزان نمی باشد.
۹. تحصیلات والدین عامل موثری در درستی خواندن در دانش آموزان نمی باشد.
۱۰. خطاهای نمونه های مورد مطالعه در سطح کلمه ، جمله و متن تغییر نمی کند.

۱-۵- روش پژوهش:

روش مورد استفاده در این پژوهش میدانی است و از طریق مصاحبه (خواندن متن) به بررسی میزان توانایی دانش آموزان پایه چهارم در زمینه های درستی ، سرعت و درک خواندن با توجه به برخی متغیرهای اجتماعی می پردازد.

۱-۵-۱- جمعیت مورد بررسی

جامعه مورد بررسی در این پژوهش ، دانش آموزان پایه چهارم دبستان منطقه ۱ آموزش و پرورش تهران بودند. از میان آنها ۹۹ دانش آموز عادی پایه چهارم بصورت تصادفی انتخاب شدند که شامل چهار گروه می شدند، دو گروه ۳۰ نفره از دختران و پسران تک زبانه و دو گروه که یکی شامل ۱۷ نفر دختر دو زبانه و دیگری شامل ۲۲ نفر پسر دو زبانه بود. این دانش آموزان همگی برای اولین بار در پایه چهارم ابتدایی تحصیل می کردند و در کلاس حضور مرتب داشتند و از سلامت شنیداری برخوردار بودند. ضمناً به لحاظ اینکه نمونه های مورد مطالعه حتی المقدور و بطور نسبی از ویژگیهای اجتماعی – اقتصادی یکسانی نیز برخوردار باشند، این پژوهش فقط در یک منطقه از آموزش و پرورش اجرا شد.

۱-۵-۲- روشهای آماری مورد استفاده

برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده که از طریق ابزار اندازه گیری به دست

آمده ، از نرم افزار SPSS استفاده شد .مهمترین آزمون های آماری که در این پژوهش به کار رفته است، آزمون آماری کای دو (χ^2) و آزمون آماری t-test نمونه های مستقل و همچنین آزمون تحلیل واریانس است که برای بررسی تک تک فرضیه های پژوهش مورد استفاده قرار گرفته اند.

۱-۵-۳- روش گردآوری اطلاعات

ابتدا پرسشنامه هایی از مشخصات فردی دانش آموزان به آنها داده شد. پس از تکمیل پرسشنامه توسط دانش آموزان ، تعدادی از آنها بطور تصادفی انتخاب شدند.با توجه به تحصیل این دانش آموزان در مدارس عادی،کلیه نمونه ها طبیعی فرض شدند .اما جهت اطمینان از طبیعی بودن و سلامت آنها از لحاظ ذهنی ، شنیداری و بینایی،پرونده بهداشتی آنها بررسی گردید.برای اجرای آزمونها ، هر یک از آزمودنیها به تنهایی فراخوانده شدند و پس از برقراری ارتباط اولیه و ایجاد آمادگی لازم ، بخشهای مختلف آزمون به اجرا در آمد.در حین خواندن آزمون ها، صدای آزمودنی ها ضبط شد تا بعد از نظر درستی خواندن مورد بررسی قرار گیرند . سرعت خواندن آزمودنی ها برحسب ثانیه سنجیده و با یکدیگر مقایسه شد . جهت بررسی درستی خواندن ، تعداد خطا های آن ها در خواندن شمرده شد . پس از اتمام خواندن متن ، برگه سوالات مربوط به متن به آنها داده شد . میزان درک خواندن آزمودنی ها با بررسی پاسخ هایی که به سوالات داده بودند انجام شد؛تعداد سوالات هشت عددبود و برای هر سوال یک نمره در نظر گرفته شده بود . برای هر پاسخ غلط ،یک نمره از مجموع هشت نمره کسر می گردید .

۱-۵-۴- ابزار مورد نیاز

ابزارهای مورد نیاز این پژوهش عبارت بودند از :آزمون های خواندن و سوالات مربوط به درک خواندن ، دستگاه MP3Player جهت ضبط صدای آزمودنیها . آزمون های سرعت و درستی خواندن در سطوح کلمه ، جمله و متن پیوسته انجام شد . (همه موارد با معنی بودند) .